

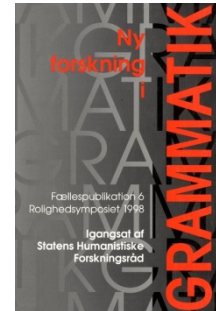
Ny Forskning i Grammatik

Titel: PM og linkninger

Forfatter: Solvej Ettrup

Kilde: C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund (red.).
Ny Forskning i Grammatik 6, 1999, s. 63-80

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1999

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

PM og linkninger

Solvej Ettrup

1. Indledning

Det følgende vil handle om en metode, der hedder den Pronominelle Metode (den danske version af l'Approche Pronominale, en konstruktivistisk distributionsanalyse, der er udarbejdet af Karel van den Eynde & Claire Blanche-Benveniste, her forkortet til PM) og om linkninger, det vil sige verbale alternationer.

PM's behandling af verbalvalens kombinerer det syntaktiske beskrivelsesniveau med det semantiske. Verbalbeskrivelsen er relevant for leksikologiske undersøgelser.

1.1. Disposition

Den Pronominelle metode	2.
Proportionalitetskriteriet	2.1.
Distributionsanalyse	2.2.
Ordbogsopdeling i læsninger	3.
Skelnen mellem homografer og polysemer	3.1.
Kvalitativ og kvantitativ valens	3.2.
Alternationer	3.3.
Andres overvejelser	4.

Allerførst vil jeg gøre rede for den Pronominelle Metode, som udover at den bliver brugt til en syntaktisk analyse, også bruges til opdeling af ordbetydninger i ordbøger, jf. ordbøgerne: den danske OVD (Odense Valency Dictionary) og en fransk og en nederlandsk valensordbog udgivet af Karel van den Eynde og PROTON-gruppen i Leuven i Belgien.

Siden vil jeg diskutere, hvordan man kan opdele en ordbog i læsninger, og illustrere nogle af de problemer man støder på i denne for-

bindelse. Det er her, jeg vil introducere begrebet verbale alternationer – også kaldet linkninger.

Til sidst vil jeg resumere nogle overvejelser, som allerede er gjort mht. linkninger og give et overslag over, i hvilken retning mit projekt skal gå, og hvad jeg regner med at få ud af det.

2. Den Pronominelle Metode

2.1. Proportionalitetskriteriet

Inspireret af Quine og Harris, men også af bl.a. den gamle danske Togeby har Karel van den Eynde og hans PROTON-gruppe på universitetet i Leuven sammen med Claire Blanche-Benveniste fra Aix-en-Provence udviklet PM.

Et af PM's fundamentale aksiomer, Proportionalitetskriteriet, siger, at der inden for et givet sprog eksisterer en konstant, proportional relation mellem et pronominalparadigme og de forskellige konstituenten, det kan repræsentere. (Et pronominalparadigme er en bestemt samling proformer, som alle kan udfylde det samme specifikke led. Proformer er dels pronominer dels visse adverbier såsom 'her' og 'der'.)

2.1.1. Pronominerne som fundamentale byggestene

Som Togeby siger, (se Knud Togeby 1965) er det praktisk først at beskrive en kategori med et lille, begrænset inventar for så lettere at kunne foretage en præcis karakteristik af et større, måske ubegrænset. Pronominerne kan bøjes i genus, kasus, numerus og person og udgør en lukket (=begrænset) klasse. I PM tager man ligefrem udgangspunkt i pronominerne, der betragtes som en slags algebraiske variable, hvorefter man systematisk erstatter dem med de leksikalske størrelser, der svarer til pronominerne. Denne proces kaldes "lexicalisation" (*Pronom et Syntaxe*, 1987, s. 26). De leksikalske størrelser er altså sekundære i forhold til pronominerne, som anses for primære:

Pronouns are the basic media of reference; nouns might better have been named propronouns (Quine, 1964, *From a logical point of view*)

Sémantiquement, les pronoms constituent des éléments fondamentaux de la langue (Blanche-Benveniste et al., *Pronom et Syntaxe*, 1987, s. 26)

... le pronom, [...] est antérieur au nom (ibid.)

Pronominerne markerer nemlig vha. deres morfologiske form såvel syntaktisk ledfunktion som semantiske træk.

2.1.2. Proportionalitet

At relationen er konstant, proportional vil sige, at et pronominalparadigme har de samme træk som de tilsvarende leksikalske konstituenten, som så ydermere er individuelle for hver leksikalsk enhed.

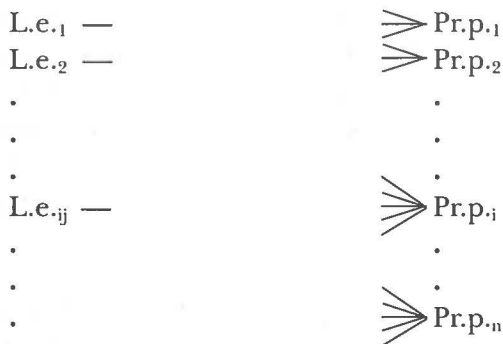
Betragt for eksempel relationen mellem pronominalparadigmet {elle, la, lui,...} og "reine". De konstante fællestræk kan beskrives med: [konkret, human, femininum, singularis], men relationen er proportional, idet "reine" indbefatter en social angivelse, dvs. at substantivet indeholder yderligere oplysninger. Pronominalparadigmet besidder ikke denne leksikalske semantik, og kan derfor i princippet repræsentere uendeligt mange leksikalske størrelser, hvis træk bl.a. er [konkret, human, femininum, singularis], fx:

ma cousine, Brigitte Bardot, cette secrétaire, osv.

og på denne måde opfattes som en variabel.

Dette kan illustreres i følgende figur:

Fig. 1

hvor Pr.p.₁,...Pr.p._n er de endeligt mange (n) pronominalparadigmer,

og L.e.₁, L.e.₂,... angiver de uendeligt mange leksikalske enheder. Stregerne repræsenterer relationerne: én ud fra hver leksikalsk enhed hen til et bestemt pronominalparadigme og mange ud fra hvert pronominalparadigme hen til forskellige konstituentter (L.e.'er). Det kan lade sig gøre, da der er uendeligt mange L.e.'er.

Bemærk, at der i alt er lige mange streger, nemlig uendeligt mange, ud fra Pr.p.'erne og L.e.'erne, for relationen er konstant.

En relation mellem et pronominalparadigme, Pr.p._i, og de leksikalske enheder det kan repræsentere, L.e._{i1}, L.e._{i2},..., er altså proportional, såfremt trækkene for Pr.p._i er en ægte delmængde af trækkene for L.e._{i1}, L.e._{i2},... .

Betragt igen eksemplet med relationen mellem {elle, la, lui,...} og “*reine*”. Den er proportional, fordi mængden af [human, femininum, konkret, singularis] er en ægte delmængde af mængden af [human, femininum, konkret, singularis, regalis (royal)] – og dermed naturligtvis omvendt for de tilsvarende mængder af leksikalske størrelser med de pågældende træk: mængden af ord med trækkene [human, femininum, konkret, singularis, regalis (royal)] er en ægte delmængde af mængden af ord med trækkene [human, femininum, konkret, singularis], fx er *Brigitte Bardot* med i den sidste mængde og ikke med i den første, da hun ikke har blå blod.

2.1.3. “Konstanthed”

At relationen er konstant betyder endvidere, at ingen elementer kan byttes om. For nemheds skyld kalder jeg de endeligt mange pronominalparadigmer for Pr.p.₁, Pr.p.₂,...,Pr.p._n, hvor Pr.p.₁ er det pronominalparadigme, hvor fællestrækkene er [konkret, maskulinum, singularis], Pr.p.₂ er det pronominalparadigme, hvor fællestrækkene er [konkret, maskulinum, pluralis], hvor Pr.p.₃ er det pronominalparadigme, hvor fællestækkene er [konkret, femininum, singularis], Pr.p.₄ er det pronominalparadigme, hvor fællestrækkene er [konkret, femininum, pluralis] osv.

Bemærk, at der dels er pronominalparadigmer, som er ægte delmængder af disse, og dels pronominalparadigmer, som disse er ægte delmængder af, fx [konkret, maskulinum, singularis, human, nominativ] hhv. [konkret, maskulinum].

Sætter man disse (endeligt mange) pronominalparadigmer til at være tællere og lader uendeligt mange brøkstreger repræsentere relationen, kunne denne skrives op vha.:

Fig. 2

<u>Pr.p.₁</u> le garçon	<u>Pr.p.₁</u> l'homme	<u>Pr.p.₁</u> boulangier	<u>Pr.p.₁</u> Jacques Brel	<u>Pr.p.₁</u> l'étalon	osv. ...
<u>Pr.p.₂</u> les garçons	<u>Pr.p.₂</u> les hommes	<u>Pr.p.₂</u> boulangiers		<u>Pr.p.₂</u> étalons	osv. ...
<u>Pr.p.₃</u> la fille	<u>Pr.p.₃</u> la femme	<u>Pr.p.₃</u> boulangère	<u>Pr.p.₃</u> Édith Piaf	<u>Pr.p.₃</u> jument	osv. ...
<u>Pr.p.₄</u> les filles	<u>Pr.p.₄</u> les femmes	<u>Pr.p.₄</u> boulangères		<u>Pr.p.₄</u> juments	osv. ...
osv.					
•					
•					
<u>Pr.p._n</u> substantiv ₁	<u>Pr.p._n</u> substantiv ₂	osv. ...			

Her er brøkerne opstillet i n rækker og uendeligt mange søjler. At relationen er konstant betyder altså, at ingen elementer, hverken tællere eller nævnere, kan flyttes til en anden række end den, de står i.

Talbrøker, derimod, giver stadig mening, når man bytter rundt på elementerne, hvis bare nævnerne er forskellige fra nul:

$$\frac{1}{3} \quad \frac{2}{5} \quad \frac{9}{17}$$

er lige så vel talbrøker som

$$\frac{1}{17} \quad \frac{2}{3} \quad \frac{9}{5}$$

så relationen i talbrøker (almindelig division) er ikke "konstant".

2.1.4. Konklusion

Min konklusion på Proportionalitetskriteriet må være, at ordet “proportional” hører til den relation, som her er repræsenteret af brøkstreger med samme tæller, dvs. den holder sig inden for en given række, mens ordet “konstant” vedrører en anden relation, nemlig én som er mellem brøkerne med forskellige tællere, dvs. den er mere overordnet. Derfor mener jeg, at den “konstante, proportionale relation” i proportionalitetskriteriet i virkeligheden må være sammensat af to forskellige relationer.

Man kunne opstille Proportionalitetskriteriet således:

PROPORTIONALITETSKRITERIET

Definition 1 En relation mellem et pronominalparadigme, $Pr.p._i$, og de leksikalske enheder det kan repræsentere, $L.e._{i1}, L.e._{i2}, \dots$, er **proportional**, såfremt trækkene for $Pr.p._i$ er en ægte delmængde af trækkene for $L.e._{i1}, L.e._{i2}, \dots$.

Definition 2 En relation mellem et pronominalparadigme, $Pr.p._i$, og de leksikalske enheder det kan repræsentere, $L.e._{i1}, L.e._{i2}, \dots$, er **konstant**, såfremt en hvilken som helst ændring i pronominalparadigmet medfører en ændring af mindst én af $L.e._i$ 'erne og vice versa.

Aksiom 1 Der eksisterer en konstant, proportional relation mellem et pronominalparadigme og de forskellige konstituenten, det kan repræsentere.

Når jeg skal lave min valensbeskrivelse, deler jeg først og fremmest sproget op i en indholdsside og en udtryksside og forsøger at beskrive, hvad en sproglig form er, og hvordan dens syntaks går ind i et samspil med indholdssiden. Dertil bruges en distributionsanalyse, som hjælper til at få hul på en given sætning:

2.2. Distributionsanalyse

Demain,	il	le	fera	bien sûr	devant sa femme
	il	le	fera	bien sûr	devant sa femme
	il	le	fera	bien sûr	
	il	le	fera		
*	il		fera		
*		le	fera		
*			fera		

OSV. ...

Ved at fjerne leddene ét for ét ser man, hvilke led der er valensled (dem, sætningen ikke kan undvære, må være VL) og hvilke der blot er frie tilføjelser (lidt mere kompliceret, da VL godt kan være optionelle, og man ikke nødvendigvis kan slutte om et undværligt led, at det er en FT).

I den PM går man ud fra, at sætningen er bygget op omkring en valenskerne – det sætningskonstituerende led, som er verbet (evt. verbet i kombination med en nominal eller en verbal valenskerne som i støtteverbumbonstruktioner som fx: hun har GRUND til at være gal).

3. Ordbogsopdeling i læsninger

Nu er det sådan, at ordbogen indtager en mere og mere central plads i de nyere lingvistiske teorier, og interessen for alment tilgængelige maskinlæsbare ordbøger er meget stor (se fx J. Pustejovsky 1991). Samtidig er kravene til ordbogsoplysningernes omfang og præcision markant anderledes i de datamatiske anvendelser end de krav der hidtil har været stillet til ordbøger for den menneskelige bruger. Som eksempler på forhold, der ofte er upræcist behandlet i traditionelle ordbøger til human brug kan nævnes læsningsopdeling samt angivelse af kvantitativ og kvalitativ valens (se S. Kirchmeier-Andersen, 1997).

3.1. Skelnen mellem homografer og polysemer

Først og fremmest er man nødt til at skelne homografer (fx ord der er skrevet ens: 'solår'/'solar' kan enten være noget astrologisk eller omhandle en so: dens lår hhv. en lur den tager sig) og polysemer, altså

ord med mange betydninger, som fx *doubler*. Dette implicerer, at man må definere, hvad en læsning er. Nogle ord har oplagt kun én læsning svarende til én betydning, fx: *vidéocassette*. Andre ord kan have mange læsninger, som fx: *doubler* (=fordoble, fordobles, medføres, overhale, gå om, eftersynkronisere, fore (en jakke)), men spørgsmålet er, om man bør have fx 7 forskellige læsninger til verbet *doubler*, eller om man kan slå to eller flere sammen på en hensigtsmæssig måde. Det kunne fx være de to første betydninger ('fordoble' og 'fordobles'), da der uden tvivl er en vis beslægtethed i de to betydninger. Ifølge PM er dette imidlertid ikke muligt, da pronominalparadigmerne ikke er ens: (dette er min fortolkning af den franske udgave af PROTON-ordbogen):

quelqu'un (/quelque chose) double quelque chose ('fordoble')
quelque chose double ('fordobles')

I PM er syntaks og semantik nemlig to sider af samme sag. Semantiske forskelle mellem sproglige størrelser manifesterer sig som forskellige syntaktiske egenskaber og omvendt. Dvs. at hvis der er 7 forskellige syntaktiske mønstre, er der 7 forskellige betydninger af verbet *doubler*. I praksis er det imidlertid ofte vanskeligt at trække grænsen mellem forskellige læsninger =homografer og fx kontekstafhængig betydningsforskel =polysemer. Eksempler på vanskelige tilfælde vil blive diskuteret i følgende afsnit.

3.2. *Kvantitativ og kvalitativ valens*

I følgende eksempel:

- (a) *quelqu'un mange*
- (b) *quelqu'un mange quelque chose*

er der to analysemuligheder: 1) at opfatte (a) og (b) som samme læsning, men med optionelt objekt i (a), eller 2) at opfatte (a) og (b) som to forskellige læsninger med hver sin kvantitative valens.

Jeg mener, at objektet blot vil opfattes som optionelt, og at det derfor vil være underforstået i (a), at der spises ét eller andet, som blot ikke udspecificeres.

M. Herslund har i personlig kommentar påpeget, at verber som *manger* og særligt *boire* og *fumer* kan skifte betydning, når objektet ikke er til stede, nemlig at *je bois* kan betyde, at jeg er drunker og ikke nødvendigvis drikker, mens jeg siger det. M. Herslund mener faktisk, at der for alle verber med optionelt objekt er to forskellige valensskemaer, et med en transitiv anvendelse og et med en intransitiv anvendelse, som kan bruges til at udtrykke noget generelt.

Hvad angår ændring af betydning, så er der jo også en betydningsnuance i valg mellem imparfait og passé simple, og nægtelser kan ligeledes have indflydelse på aktionsart: *il fume les cigarettes – il ne fume pas les cigarettes*. Disse væsentlige forskelle kunne lige fuldt inddrages til læsningsopdeling som tilstedeværelse eller fravær af et optionelt argument. Det væsentlige i denne diskussion er at finde kriterier for, hvornår der er tale om en ny læsning (dvs. et nyt valensskema). Såfremt vi har forudsigelige betydningsændringer ved syntaktiske ændringer, kan der ikke være tale om læsningsforskelle. Det gælder fx for *il lit* over for *il lit un livre* samt *il mange* over for *il mange quelque chose*. Det gælder derimod ikke i tilfældet *il boit* over for *il boit quelque chose*. Dvs. vi må skelne mellem helt specifikke tilfælde af typen *il boit* i betydningen: han er alkoholiker og andre former for optionalitet, hvor det fraværende valensled frit kan realiseres inden for verbets leksikalske muligheder.

Altså ville jeg underinddele *doubler* på baggrund af 7 forskellige nominalparadigmer, hvorimod jeg ikke ville underinddele *manger* blot pga. fravær af et optionelt VL.

Helt fundamentalt vil jeg sige, at hvis der ikke er lige mange VL (obligatoriske som fakultative) i to forskellige brug af et givent verbum, så er der grundlag for opdeling i to læsninger; dvs. at overensstemmelse i den kvantitative valens er ét af kriterierne for, at et verbum ikke underopdeles i flere læsninger.

Det gælder også, at forskellig kvalitativ valens medfører forskellige læsninger, som ved følgende to anvendelser af verbet *picoter*, hvor det andet VL er hhv. direkte objekt og dativobjekt:

(c) *la poule picote du pain* ('pikke i')

(d) *les yeux me picotent* ('klø') (Lene Schøsler: foredrag fra oktober 1998)

hvor det tilmed er tydeligt, at der semantisk set er tale om to helt forskellige verber; syntaks og semantik er som sagt to sider af samme sag og trækkene for bl.a. subjekterne i de to anvendelser er forskellige, fx skal S i (d) helst være en legemsdel, mens det er udelukket i (c).

3.3. Alternationer

Der findes imidlertid en række verber, som på basis af kvantitative og kvalitative valensforskelle skal underopdeles i flere læsninger, men hvor de forskellige anvendelser af et verbum minder så meget om hinanden – og de forskelle, der er, går igen i et vist mønster for alle verber af den slags – at det er interessant på en eller anden måde at samle disse forskellige anvendelser af et sådant verbum.

Med andre ord er det hensigtsmæssigt at slå beslægtede læsninger sammen. Når to verber er homografer, er der altså basis for at undersøge, om der er sammenhænge mellem de to verber, og i givet fald hvilke. PM beskæftiger sig i den forbindelse med såkaldte linkninger, som er af tre hovedtyper:¹ 1) "permutation", hvor to led permuterer, dvs. byttes om, 2) "permutation og reduktion", hvor ét af de permutterede led falder bort og 3) "merging", hvor to led flettes sammen til ét. Jeg vil kort beskrive dem i det følgende.

3.3.1. Hovedtyper

1) Permutation

Les poissons fourmillent dans le lac

Le lac fourmille de poissons

2) Permutation og reduktion

Je double le prix

Le prix double

3) Merging

Je relie ce point avec l'autre point

Je relie les points

1 Benævnelserne samt de danske eksempler i afsnit 3.3.2.-3.3.4.B har jeg fra *Studies in Valency II*.

3.3.2. *Permutation*

A: *Jeg lægger træ på vognen*
Jeg lægger vognen med træ

B: *Fiskenes vrirler i floden*
Floden vrirler med fisk

På dansk er der to hovedtyper af konstruktioner med permutationer: A-typen, hvor permutationen foregår til højre for verbet. Her vil verbet have en imperfektiv hhv. en perfektiv brug. I B-typen permuteres hen over verbet, og også her er der en betydningsnuance: kun i anden sætning kan man være sikker på, at der er mange fisk (da floden vrirler med dem); at de fisk, der er i floden, vrirler, betyder ikke nødvendigvis, at der er mange. Dvs. der kan altså ikke være tale om biimplikation.

Ved permutation mellem størrelser, der er så forskellige som lokativ-pronominer (her 'i floden')/direktionalispronominer (her 'på vognen'), som jo ikke er nominale størrelser, og pronominalparadigmer, der er proportionale med nominale konstituent, opstår der problemer, da størrelserne ikke er sammenlignelige på det samme niveau. Fx er

'De vrirler HER' ikke kommensurabel med
 'Denne her vrirler med dem'; derimod er
 'De vrirler I DENNE HER' kommensurabel med
 'Denne her vrirler med dem'

3.3.3. *Permutation og reduktion*

A: *Jeg knækker grenen*
Grenen knækker

B: *Jeg opløser pillen i vandet*
Vandet opløser pillen

Tilsvarende er der to hovedtyper af konstruktioner med permutation og reduktion: A-typen med SVO, som 'stoppe', 'køre' og 'lukke' er an-

dre eksempler på; mens B-typen er med SVlokO, som ‘omgive’ og ‘illustrere’ er eksempler på. I begge typer foregår permutationen hen over verbet.

Denne type verber kaldes ofte for ergative verber.

3.3.4. Merging

A: *Broen forbinder by1 med by2*
Broen forbinder by1 og by2/byerne

B: *Han samarbejder om programmet med hende*
Han og hun/de samarbejder om programmet

Endelig er der tre hovedtyper af konstruktioner med merging: A-typerne med sammenfletning til højre for verbet; B-typerne med sammenfletning fra begge sider af verbet til venstre side af verbet og C-typerne, som jeg straks vender tilbage til. Andre eksempler på A-typeverber er: ‘sammenligne’, ‘adskille’ og ‘blande’, hvorimod verberne ‘drøfte’, ‘forhandle’ og ‘vædde’ er af B-typen.

C: *Maja river Jesper i håret*
Maja river i Jespers hår

Maja kysser Jesper på kinden
Maja kysser Jespers kind

Maja afbryder Jesper i samtalen
Maja afbryder Jespers samtale

4. Andres overvejelser

4.1. Lene Schøsler og Sabine Kirchmeier-Andersen

L. Schøsler og S. Kirchmeier-Andersen har undersøgt danske konstruktioner, hvori indgår såkaldt “umistelige besiddelser”, og har etableret tre klasser af verber på basis af hvilken alternationstype, a eller b, de indgår i. De skelner mellem aggressive, kærlige og intellektuelle verber:

a: <i>Maja river Jesper i armen</i>	b: <i>Maja river i Jespers arm</i>
a: <i>Maja kysser Jesper på kinden</i>	b: <i>Maja kysser Jespers kind</i>
a: <i>Maja afbryder Jesper i samtalen</i>	b: <i>Maja afbryder Jespers samtale</i>

I a-konstruktionerne fokuseres lige meget på helheden og delen (dvs. på Jesper og hans umistelige besiddelse) – det er en holistisk opfattelse af situationen, hvorimod der i b-konstruktionerne fokuseres på en del af helheden, som ikke nødvendigvis er en umistelig besiddelse: ‘*Jespers arm*’ kunne f.eks. være armen på en dukke, som Jesper har, eller man kunne tænke sig den drabelige situation, at han har mistet en ellers umistelig besiddelse: Maja hakker Jespers arm af og river i den som en slags triumf.

Situationen bliver så ikke mindre drabelig i forbindelse med et kærligt verbum som “at kysse”, men valensmønstrene for aggressive og kærlige verber er forskellige. De er godt nok ens i a-konstruktionerne: subjekt-verbum-objekt-lokativ, men i b-konstruktionerne er leddet efter verbet en lokativ hhv. et objekt.

De intellektuelle a-konstruktioner har et indirekte objekt i stedet for en lokativ, og deres b-konstruktioner er ligesom de kærlige verbers b-konstruktioner.

4.2. Carmen Eggermont

C. Eggermonts ph.d.-afhandling bestående af de to bind: *Reformulations et reconstructions, deux aspects de la systématique des verbes français* og *Reformulations et reconstructions, annexe: analyses des verbes* fra 1994 er et første udkast til en systematisk gennemgang af de franske verbers linkninger. Hendes afhandling rummer imidlertid en del uløste problemer og er desværre fyldt med fejl; der er følgende tre fundamentale problemer:

4.2.1. Generelle fejl hos C. Eggermont

- 1) Hun mangler en præcis og operationel definition af begrebet ‘linkning’, som hun benævner ‘alternation’, og medregner derfor alternationsformer, som ikke er egentlige linkninger, men som hører hjemme i en anden sammenhæng, nemlig passive-

ring og især alternationer, som ikke har ens paradigmer.

- 2) Hendes analyse er inkonsistent, hvilket medfører, at hun for samme læsning af et verbum somme tider angiver flere forskellige paradigmer rundt omkring i sin afhandling, og somme tider fejlagtigt slår uens mønstre sammen.
- 3) Vigtige linkningstyper mangler.

4.2.2. Tre eksempler fra C. Eggermonts afhandling: *verberne 'doubler', 'traduire' og 'voler'*

Lad os vende tilbage til verbet *doubler* og se, hvordan det er behandlet hos Carmen Eggermont:

doubler (to linkede konstruktioner):

2TP1^{m1} REDP0<P1 1T^{m1}

{2TP1^{m1}: *le nouveau cuisinier a doublé la quantité de légumes* }

{1T^{m1}: *le bénéfice va doubler* }

“REDP0<P1” betyder en (permutation og) reduktion, hvor det oprindelige P0 – her i en sætning med to VL (jf. 2TP1^{m1}) – erstattes af P1, og den nye sætning bliver her med ét VL (jf. 1T^{m1}). “m1” betyder, at verbet bibeholdes i aktiv. Tilsvarende betyder “m2”, at verbet skal stå i sæ-passiv og “m3”, at verbet skal stå i “être+perfektum participium”-passiv. Eggermonts to eksempler svarer til ’fordoble’ og ’fordobles’.

For *traduire* er det betydningerne ’at fortolke’, ’at udtrykke’ og ’at komme til udtryk’, som linkes hos Eggermont, mens den måske mest almindelige, nemlig den helt konkrete ’at oversætte’, ifølge hende ikke er tilstrækkeligt beslægtet med de øvrige til at være med her.

traduire (tre linkede konstruktioner):

3TP1par^{m1} REDP0<par 2TP1^{m1}

3TP1par^{m1} REDP0<P1 2Tpar^{m2}

2TP1^{m1} PERMP0<>par 2Tpar^{m2}

{3TP1par^{m1}: *l'artiste traduit par son oeuvre les tumultes de l'âme* }

{2TP1^{m1}: *les mots traduisent la pensée* }

{2Tpar^{m2}: *cette haine se traduit par un vague désir de nuire* }

“REDP0<par” i første linje betyder, at præpositionsobjektet indledt af *par* går ind og overtager pladsen for det oprindelige P0, som selv fjernes. Dette illustreres i de to første eksempler, hvor VL’ene desværre ikke går igen. *les mots...*-eksemplet kunne være konstrueret, så sammenhængen blev tydeligere, for eksempel: {...: *son oeuvre traduit les tumultes de l’âme* }. Sidste eksempel hører både til anden og tredje linje; i anden: “REDP0<P1”, er det P1, som overtager P0’s plads. Også her kunne eksemplet på passende vis være konstrueret ud fra første sætning: {...: *les tumultes de l’âme se traduisent par/dans son oeuvre* }.

Det bør nævnes, at reduktionen efter REDP0<P1 kræver et verbum i *sø*passiv, hvilket er angivet til højre. Her er det til gengæld ikke angivet, at præpositionen *dans* godt kan erstatte *par*, som indikeret i mit eksempel, og dermed er højre spalte ikke nogen fuldstændig “sætnings-forskrift” for eller noget udtømmende mønster på, hvordan de linkede konstruktioner ser ud, men snarere blot vejledende.

I tredje linje: “PERMP0<>par” er der ikke tale om nogen reduktion, og derfor siger den vejledende forskrift, at der er lige mange VL (nemlig to) før og efter linkningen. Denne linkning virker på en allerede linket konstruktion, nemlig den allerførste, hvilket bekræftes i og med, at første “højre-spalte-forskrift” og tredje “venstre-spalte-forskrift” er identiske. På samme måde kan man også bekræfte, at tredje sætning er resultat af både anden og tredje linkningstype, idet de to typer medfører samme (dog kun vejledende) forskrift. Koderne til venstre viser, hvordan de oprindelige sætninger ser ud, lige fra antal VL til verbets form. Alt dette kan synes meget rodet og svært at forstå, men der er system i virvaret. Jeg vil nu opstille systemet på en mere læsevenlig måde, idet jeg anvender samme sætning, så det bliver mere tydeligt, hvordan de linkede sætninger er opstået ud fra denne via én eller to linkninger. Desuden vil jeg benævne de tre linkningstyper med bogstaverne A, B og C, og nummerere sætningerne, hvor 1 er valgt som udgangspunkt. Således lattes overskueligheden, når jeg på ny skitserer sammenhængen:

traduire:

A	3TP1par ^{m1}	REDP0<par	2TP1 ^{m1}
B	3TP1par ^{m1}	REDP0<P1	2Tpar ^{m2}
C	2TP1 ^{m1}	PERMP0<>par	2Tpar ^{m2}
1	{3TP1par ^{m1} : <i>l’artiste traduit par son oeuvre les tumultes de l’âme</i> }		

- 2 {2TP1^{m1}: *son oeuvre traduit les tumultes de l'âme* }
 3 {2Tpar^{m2}: *les tumultes de l'âme se traduisent par son oeuvre* }

1 er som sagt valgt som udgangspunkt. 2 er opstået ud fra 1 via A. 3 er opstået dels ud fra 1 via B og dels ud fra 2 via C. En del af forklaringen på Eggermonts dårligt relaterede eksempler kan være, at hendes forskning er baseret på autentiske eksempler, og hun så vidt muligt undgår konstruerede sætninger.

voler:

- 3TP1^à^{m1} REDP1<à 2TP1^{m1}
 {3TP1^à^{m1}: *un pickpocket lui a volé son portefeuille* }
 {2TP1^{m1}: *il nous a volés comme dans un bois* }

“REDP1<à” betyder, at udfyldningen på P1’s plads fjernes, mens det led, som indledes af *à* overtager P1’s plads. Eggermonts eksempler er også dårlige her, da det umiddelbart kan være svært at se, at *nous* er et akkusativobjekt og ikke et dativobjekt, og desuden passer eksemplerne igen ikke sammen. Bedre er følgende konstruerede eksempler:

un pickpocket a volé ('stjal') le portefeuille au petit garçon
un pickpocket a volé ('bestjal') le petit garçon

4.3. Mit projekt

Det er mit mål at etablere en model for verballinkninger og udarbejde en ny og bedre beskrivelse af franske verballinkninger på basis af mere præcise og konsistente definitioner end dem der for fransk er foreslået af C. Eggermont samt dem, der for engelsk er fremstillet hos B. Levin. Selv om linkninger er sprogspecifikke, vil jeg lade mig inspirere af S. Kirchmeier-Andersens definition af linkninger i dansk og definere en alternation som en linkning, hvis:

- 1) Der eksisterer en ensidig implikationsrelation mellem de to alternerende former og altså ikke en biimplikation. Hvis (a) *jeg knækker grenen*, så er det sandt, at (b) *grenen knækker*, men man kan ikke slutte omvendt fra (b) til (a), at det er mig, der har knækket den.

Herved udelades passiveringer og kløvninger (hvor der klart altid er biimplikation).

- 2) Ordstillingen er kanonisk. Herved udelukkes kløvninger, ekstraposition, indsættelse af ekspletiver osv. Dvs. udgangspunktet er SVO som i deklarativer i præsens.
- 3) Der er morfologisk stabilitet. Herved udelukkes passivering. (*Studies in Valency II*. 1997, s. 79)

Derefter vil jeg forsøge at udarbejde en verbaltypologi på basis af linkninger, som det er gjort af Beth Levin (i arbejdet med semantiske verballinkninger) og af Lene Schøsler og Sabine Kirchmeier-Andersen (på basis af possessivlinkninger).

Henvisninger

- Blanche-Benveniste, C. et al. (1987). *Pronom et syntaxe. L'approche pronominale et son application au français*. Deuxième édition augmentée. Paris: Selaf.
- Eggermont, C. (1994a). *Reformulations et reconstructions, deux aspects de la systématique des verbes français*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Eggermont, C. (1994b). *Reformulations et reconstructions, annexe: analyses des verbes*. Leuven: KUL.
- Kirchmeier-Andersen, S. (1997). *Lexicon, Valency and the Pronominal Approach. An application of the Pronominal Approach to Danish Verbs and Nouns*. København: HHK. Reproafdelingen.
- Levin, B. (1993). *English Verb Classes and Alternations*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Pustejovsky, J. (1991). *The Generative Lexicon*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Schøsler, L. (under udgivelse). *Le statut de la forme zéro du complément d'objet direct en français moderne*. Foredrag fra okt. 1998.
- Schøsler, L. & S. Kirchmeier-Andersen (1997). *Studies in Valency II. The Pronominal Approach Applied to Danish*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Togeby, K. (1965). *Fransk Grammatik*. København: Gyldendal.
- Quine, W. van O. (1964). *From a logical point of view*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

